

DRIE WEKEN IN AUGUSTUS

Nina Bußmann (1980, Frankfurt am Main) studeerde algemene en vergelijkende literatuurwetenschap en filosofie in Berlijn en Warschau. Ze heeft verschillende prijzen gewonnen voor haar werk, waaronder de 3sat-Preis bij de Ingeborg Bachmann-Preis 2011 met een fragment uit *Große Ferien*, haar debuut. *Drie weken in augustus* is haar vierde roman. Bußmann woont in Berlijn.

NINA BUSSMANN

**DRIE WEKEN
IN AUGUSTUS**

ROMAN

Vertaald uit het Duits door Chiara Tissen

**MERIDIAAN
UITGEVERS**

2026

Deze vertaling kwam mede tot stand dankzij een subsidie van
het Goethe-Instituut, München

Eerste druk, juni 2026

© Suhrkamp Verlag GmbH, Berlin, 2025

© 2025 Nederlandse vertaling Chiara Tissen

Oorspronkelijke titel *Drei Wochen im August*

Oorspronkelijke uitgave Suhrkamp Verlag

Omslagontwerp Nanja Toebak

Omslagbeeld © Instantdreams, Stefanie Schneider

Foto van de auteur © Heike Steinweg

Typografie Wim ten Brinke

Drukkerij Wilco

ISBN 978 94 93305 80 9

NUR 302

www.meridiaanuitgevers.com

 @meridiaanuitgevers

 @meridiaanboeken

 Meridiaan Uitgevers

TDM (Text & Data Mining) is uitdrukkelijk niet toegestaan zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgeverij

ELENA

Ik was degene die hierheen wilde en de anderen heeft overgehaald. Ik wilde naar het licht. Strakgetrokken stranden, de branding van de Atlantische Oceaan. Goudzoekersstadjes aan de kust, een tuin in het achterland. In september worden de tenten en de kraampjes weer opgeborgen, de kustplaatsen gaan dicht. Je komt hier voor de zon en het bruisende schuim. Eve zegt dat ze niet te lang naar die golven kan kijken, ze trekken haar leeg.

Toen Ali afgelopen winter tijdens een middagpauze liet vallen dat Nana's huis in Frankrijk deze zomer leegstond en we er gebruik van konden maken als we wilden, zei ik zonder nadenken ja. Zo snel dat het zelfs haar ontregelde. 'Moet je het niet eerst met je dierbaren overleggen?' 'Liever niet,' zei ik, en keek hoe ze probeerde dat te interpreteren. Mijn bazin. Mijn oudste vriendin. Eindelijk had ik haar eens verrast.

De beste beslissingen in mijn leven heb ik genomen zonder na te denken. Ik kende de situatie, ik wist dat in New Mexico haar partner met glioblastoom ten dode was opgeschreven. Maar als Ali iets zegt als 'het is misschien te laat om nog te trouwen', begrijp ik pas hoe ver het al is. Ook rijke mensen overkomen verdrietige dingen. Dat weet ik allemaal. Maar op dat moment was ik

het straal vergeten, ik dacht er niet eens aan te vragen waarom het huis leegstond. In het hoogseizoen. Ik ruimde onze borden af, zette koffie en ging weer aan mijn bureau zitten om nog iets af te maken voor ik met Rinus naar ergotherapie moest. Het lukte me na weken van vruchteloze pogingen om die curator in Zwitserland te bellen, ik bestelde irissen voor de komende Open Studio en had ten slotte nog tijd over om naar vluchten te zoeken.

‘Heb je al toegezegd?’ was het eerste dat Kolja vroeg. Drie weken in augustus. Zo lang kon hij geen vrij nemen, hij had net een nieuwe opdracht aangenomen. Zo lang mochten we ons huis niet alleen laten. We hadden zoveel gepland voor de zomer. We wilden eindelijk die eeuwige verbouwing achter de rug hebben. Hij keek me aan als vroeger ooit, toen ik op een veiling een werk van Anna Zemánková had gekocht en het had opgehangen in mijn studentenkamer. Die blik, alsof hij wist wat het had gekost.

‘We betalen geen huur,’ bracht ik hem in herinnering, dat maakte het alleen maar erger. Hij heeft geleerd dat je niets leent wat je niet kunt terugbetalen en je al helemaal niets cadeau laat doen. Inmiddels verdient hij genoeg geld voor een fiets met een elektronisch schakelsysteem en een frame van aluminiumlegering, die bijna niets weegt en meer kost dan een vakantie van drie weken met het hele gezin. Hij heeft nog nooit dit licht gezien, het geweld van de oceaan gevoeld. Bij eb wijkt de

vloedlijn honderden meters terug. De vloed is koppig en verschijnt als bij toverslag. Waar net nog een weidse zandvlakte was, zijn dan alleen nog slinkende eilandjes. De zee volgt de maan, een gedweeë kudde sterke dieren. Alleen wie levensmoe is zwemt verder de zee in, de rest speelt in de branding. Je lichaam zo stijf maken als een plank en met je gezicht naar beneden in de golf gaan liggen, precies op het moment dat hij breekt.

‘We zijn al jaren niet meer op vakantie geweest.’

‘Ik kan de anderen niet in de steek laten.’

‘Zeggen “de anderen” dat omgekeerd eigenlijk ook?’

‘Elena. Ik moet geld verdienen.’

Iemand moet het geld verdienen. Dat had ik al begrepen. Uit eigen beweging zou hij zo’n reis nooit maken. En in deze tuin, van onbekende mensen, zou hij niet stil kunnen blijven zitten. Alleen al de gedachte aan de verschrompelende bramen thuis zou hem niet met rust laten, de overkapping die we boven het terras wilden installeren, het hek dat opgeknapt moest worden. In Nana’s tuin zijn ook bramen, een enorm groot soort. Ik struin in de middaghitte over het terrein en pluk een handvol, we eten de rijpe exemplaren die we vinden zo van de struik en laten de rest hangen voor de vogels of de zon. Kolja zou in de kelder op zoek gaan naar een ladder en goede beschermende kleding, hij zou serieus gaan oogsten, er mag niets verloren gaan.

Sinds we het huis aan de Finkenweg hebben, brengt hij al zijn vrije uren door met het snoeien van bomen, polijsten van vloeren, het bouwen van een hoogslaper voor

Rinus en een podium in Linns kamer. In de zomer en de herfst staat hij tot 's avonds laat in de keuken fruit in te maken. Afgelopen winter ramde hij een splinter in zijn handpalm en hield pas op met werken toen zijn hand paars werd en begon te kloppen. Als hij niet werkt, speelt hij. Hij gaat met de kinderen naar het meer, naar het zwembad, naar het basketbalveldje, hij klimt met ze. Zelfs als we vrienden over de vloer hebben, geeft hij de voorkeur aan het gezelschap van de kinderen. Hij speelt liever dan dat hij met een glas wijn in zijn hand moet staan converseren. Dat wil ik tegen iedereen zeggen die vraagt, houdt hij weleens op? Heeft hij wel gevoel? Het zou hem niet lukken zich over te geven aan de hitte, ijsblokjes tegen zijn slapen te laten smelten en te wachten op het ondergaan van de zon.

Soms vraag ik me af wat me bezielde om Eve mee te nemen. Een vriendin voor Linn, een Eve, zoals Rinus zegt, voor ons allemaal. Een oppas. Een nanny. Een hulp. Geen enkel woord klopt. Ze helpt ons al jaren, ze haalt Rinus van de opvang, houdt ons huis op orde en als ik een keer ergens heen moet en Kolja niet op tijd thuis kan zijn van kantoor, blijft ze tot 's avonds. De kinderen zijn dol op haar, zelfs Linn. Niemand uit haar klas heeft nog een oppas. Als ze ons daarop wijst help ik haar herinneren dat haar broertje nog klein is en meer verzorging nodig heeft. Dat mag zo zijn, er zijn dertienjarigen die al oppassen, die je zelfs met een baby alleen zou kunnen laten. Linn heeft dat nooit hoeven leren. Ze is zelf nog een

kind. Ze wordt niet wakker als hij een nachtmerrie heeft. En als ze wakker is, hoort ze hem niet. Met haar oren is alles in orde. Het is haar talent om ter plekke ergens in op te gaan. Toen ze nog maar één jaar oud was kon je haar voor de deur van het balkon op de grond zetten en was ze tevreden, met nietsdoen, met kijken naar de wolken en de bewegende boomtoppen achter het dak van het huis aan de overkant. Rinus reikt naar de wereld in plaats van haar alleen te observeren. Hij begon al heel snel zich aan de deurklink op te trekken en duwde zijn handpalmen tegen het glas. Hij wilde naar buiten.

Ook als ze geen broertje had zou ik Linn niet een hele avond alleen laten. Dat doorziet ze. Mijn dochter is niet dom. Ze heeft de cadeautjes van Eve altijd aangenomen, zij het ietwat bedeesd, want Eve gaf ze zonder aanleiding. Knetterend synthetische pluchen knuffels, blauwe plastic pony's met frambozengeur en manen tot op de grond en een pratende pop met platinablond haar. En voor Rinus zwaarden en pistolen. Ik kon ze niet afpakken waar Eve bij was, daarna wilde hij ze niet meer teruggeven, hij kreeg er geen genoeg van rond te rennen en mensen dood te schieten. Volgens Eve had ze die spullen ergens bij een huis gevonden, in de originele verpakking. Ik ben achter die pop aan gegaan, die bleek niet goedkoop, maar ik heb niet doorgevraagd. Ik heb het uitgehouden tot Linn zelf ook genoeg had van de stem van dat wezen. Het ging zoals ik al dacht, de pop werd heel snel lelijk. Linn was bijna tien, te groot voor poppen. Maar ze vindt afscheid nemen moeilijk. In haar kamer

bewaart ze dode vlinders en motjes en experimenteert met methoden om ze voor de eeuwigheid te prepareren. Ze gebruikt haarspray alleen daarvoor. Ze kon die pop niet wegdoen, ook toen het plastic haar verviltte en de luidspreker de geest gaf. Linn naaide kleertjes en als ze dacht dat ze alleen was praatte ze tegen de pop. Ik hoorde haar door de dunne muur heen en werd verdrietig bij de gedachte dat ze op een dag zou ophouden de dingen leven in te blazen. Ze zal ophouden met het willen stoppen van natuurlijke processen bij andere lichamen, en zich richten op dat van haarzelf. Ze zal naar make-up verlangen, naar eigen elektrische apparaten en valse wimpers zoals haar vriendin, ze zal groeien en dat willen tegenhouden. Misschien scheert ze haar hoofd wel kaal en zorgt ze dat haar borsten verdwijnen. Ik kan ook niet goed tegen veranderingen.

Soms lakt Eve Linns nagels, verft gekleurde strengen in haar haren en leert haar om ijsklontjes tegen haar wenkbrauwen te drukken voor ze de haartjes er een voor een uittrekt. Ik probeer me er niet mee te bemoeien en toch Linn te laten weten dat haar lichaam goed is zoals het is, ik probeer aan Angela McRobbie te denken: De schoonheidsinspanningen in meisjeskamers horen bij een reidans van subversieve rituelen.

Eve weet dat er een afspraak is onder de ouders van Linns klas om hun kind pas vanaf de tweede een telefoon te geven. Ze ziet hoe het mij vergaat als Ali vijanden heeft gemaakt op internet en ik mijn werk probeer te doen door haar standpunt uiteen te zetten en vervol-

gens als reactie krijg dat ik een ‘onafgelikte boterham’ ben. ‘De uitvinding van het internet verandert ons ingrijpender dan die van de atoombom.’ Dat is niet van mij, dat is van Ali die nooit zonder haar devices naar bed gaat.

Vóór hun veertiende verjaardag wil ik geen foto’s van mijn kinderen op internet, geen filter over hun gezicht, ze moeten zich niet aan commentaar hoeven bloot te stellen. Ik wil niet dat mijn dochter haar wil en haar mooie kracht besteedt aan het krijgen van een taille zo dun als een A4’tje.

‘Dat gevaar loopt ze niet, denk ik,’ lachte Eve, en wees naar het bakblik *cinnamon buns* dat ze juist die middag samen hadden gebakken. Over de rugleuning van de stoel hing een van Linns zwarte onesies vol donkere siroopvlekken, Eve had Linn moeten overhalen hem in de was te gooien.

‘Ze moet niet van buitenaf naar zichzelf hoeven kijken.’
‘Prima.’

Ik moet tot mezelf komen. Ik weet dat ze dat denkt. Zij zorgt ervoor dat ik aard en meestal ben ik haar daar dankbaar voor. Eve is, behalve ikzelf, de enige die Rinus ’s avonds kan kalmeren. De enige die aan Linns haar mag zitten.

Linn gaat naar de tweede, Rinus hebben we voorlopig terug laten plaatsnemen. Toen we hem na een paar weken weer van school moesten halen heeft Eve zich over hem ontfermd, ze heeft lezen en schrijven met hem geoefend en ze hebben vooral geschilderd. Hij heeft moeite met letters, of ze interesseren hem niet. Wie eenmaal heeft

gezien wat voor schepen en huizen hij ontwerpt, zal niet gauw meer denken dat er iets mis is met zijn cognitieve vermogens. Zijn pennenstreek is fijn en recht, als getrokken met een onzichtbare liniaal. Concentratie is het probleem niet.

Ik wil dat ze tijd hebben, ik wil dat ze 's middags thuiskomen en dat er dan iemand is, ze moeten niet de hele dag op opvanglocaties doorbrengen vol schreeuwende kinderen die verschrikkelijk bang zijn niet te worden gehoord. Dat kunnen ze allebei niet goed aan. Maar we kunnen Eve ook niet eeuwig houden. Op een dag zal ik haar moeten laten gaan. Voor het zover is moet ik haar iets geven, dacht ik op die avond in het voorjaar, en vroeg haar: 'Wil je niet mee?'

Ze dacht dat ik een grapje maakte. Ik werd er zelf door verrast. Het was 's avonds tijdens een van onze haastige fluistergesprekjes. Ze had haar laarzen al aan. Ze wilde weten wie er allemaal op het feest waren, wat voor fingerfood en drugs ze hadden. Doordat ze ernaar vroeg, werd wat ik beleefd had interessanter dan het was. Ik hoefde niet te liegen en voelde me toch een oplichter. Maar het is ook lekker om met mensen te praten die van een afstandje naar jouw leven kijken, een beetje jaloers, vol bewondering, zonder dat daar aanleiding voor is. Uit hun blik blijkt de glans.

Ze informeerde met wie ik had gepraat en wilde foto's van Ali's nieuwe werk zien. Ze heeft een paar jaar kunstgeschiedenis gestudeerd tot ze erachter kwam dat het 'niets voor haar was', maar ze is geïnteresseerd en ze kent

namen. Het verbaast me dat we geen gemeenschappelijke kennissen hebben. We hebben een tijdje in dezelfde buurt gewoond, we zijn ongeveer even oud, onze wegen moeten elkaar gekruist hebben, ik vraag me af waarom ze me niet is opgevallen. Ze is zo tener dat ze de te klein geworden jurkjes van mijn dochter past. Maar je ziet haar niet over het hoofd. Vergeleken bij haar ben ik een groot dik kind. Als ik thuiskom tref ik haar soms aan de keukentafel met Linns aquarelverf over een groot vel papier gebogen. Haar werk is van een soevereine abstractie en tegelijk zo teder als niet te leren valt. Ik weet niet precies wat er fout is gegaan in het leven van Eve. Ik weet hoe dan ook bijna niets over haar. Toen ze al bij ons was heeft ze een keertje vrij genomen voor een verhuizing, sindsdien is ze altijd lang onderweg. Van de mensen die met mij op de kunstacademie zaten, zijn er veel niet rijk geworden, enkelen voeden in hun eentje een kind op. Maar niemand woont in een flat aan de rand van de stad, en niemand werkt bij een ander in de huishouding. Niemand hangt, zoals zij, een briefje op het prikbord in de biologische supermarkt om haar diensten aan te bieden.

Ik wilde meteen vrienden met haar worden. Waarvan ben je eigenlijk zo uitgeput, dacht ik destijds, je hebt het recht niet, en ik scheurde het snippertje met haar telefoonnummer eraf. Ik stelde me een ouwelijk iemand voor die niet met internet om kon gaan, ik was niet voorbereid op de vrouw die nog dezelfde dag bij me op de

stoep stond. Rood haar en intimiderend knap. Ze had haar vossenkleurige haar opgestoken, droeg een grote sporttas over haar schouder en stak me haar hand toe. Dat was toen een heel normaal gebaar, alleen kende ik nauwelijks mensen die dat deden. Mijn vrienden en ik kusten en omhelsden elkaar, alle andere mensen raakte je niet aan. Ze keek langs me heen en zakte op haar hurken als om een dier naar zich toe te lokken. Rinus rende op haar af alsof ze geen onbekende was. Later trok hij haar weg van tafel om haar iets te laten zien, hij wilde haar niet meer zijn kamer uit laten gaan. 'Dat doet hij niet bij iedereen,' zei ik tegen haar. Ze leek niet onder de indruk, 'Weet ik, ik ben goed met kinderen.'

Een huisvrouw die de bekwaamheid van een werknemer keurt, die rol had ik nog nooit op me hoeven nemen. Ik stelde vragen over haar cv, somde op wat haar bij ons te doen stond en waar ze rekening mee moest houden, liet haar het huis, de tuin, de kamers van de kinderen en mijn bureau in de loggia zien, 'we wonen hier nog maar net,' legde ik uit, ze knikte, 'weet ik.'

Hoezo, dacht ik. Ik had haar nooit eerder gezien. Dat gezicht had ik wel onthouden. Ook al was ik eraan gewend dat iedereen in de wijk ons kende, met onze fietskar, de wilde bloemenweide voor ons huis, de *Kundschafter*-rugtas van onze dochter. Men wist wie wij waren. Ik kon van alle bureaus vooral de vrouwen niet uit elkaar houden. Eve zou me opgevallen zijn.

Inderdaad waren we zes maanden geleden in het huis getrokken en behalve de kinderkamers was niets af.

Waarschijnlijk wist ze ook dat, ze zei niets, volgde me door het huis en bekeek de tekeningen aan de muren in de gang, de stapel tegels in de badkamer, de zolder met de kale betonnen vloer, mijn werkplek met geeltjes aan de muur en de beslagen ramen van de loggia. 'Hier werk ik,' zei ik, 'dat probeer ik althans.' Ze lachte niet en stelde geen vragen. Een post-it raakte los van het vochtige raam en zeilde als een dode vlinder naar de vloer, bij de rest. Ook deze plek moest er voor haar uitzien als een kinderkamer, dacht ik. Een schuimende sering achter de ruit, rondvliegende gekleurde papiertjes.

In werkelijkheid keurde ze mij.

'Ik heb iemand nodig die me de kinderen een paar uur uit handen neemt, anders word ik gek,' zei ik en probeerde haar te schetsen hoe het leven als zelfstandig cultureel ondernemer eruitzag. Ik bestelde vliegtickets voor mijn vriendin en organiseerde de catering voor haar vernissages, ik schreef zo goed als onbetaald teksten voor tijdschriften en diende aanvragen in voor mijn projectruimte. 'Projectruimte?'

Ik zou dit werk helemaal niet hoeven doen. Ik verdien bijna niets en meer dan de helft ben ik kwijt aan Eve, ik zou het net zo goed kunnen laten. We leven van het geld van mijn moeder en het salaris van mijn man, dat deden we toen en dat doen we nu nog steeds. Destijds schonk ik mezelf vaak al om elf uur het restje witte wijn uit de koelkast in, een bodempje dat je sowieso niet kon bewaren, 'een bodempje is genoeg,' zei ik tegen haar. Dat had ik nog nooit aan iemand verteld. Ik zei van alles wat

ik nog nooit aan iemand had verteld. ‘Andere mensen hebben heel andere problemen,’ zei ik om te voorkomen dat Eve dat zou denken. ‘Natuurlijk,’ zei ze enkel, ‘natuurlijk word je anders gek.’

Eve zegt zulke dingen niet om ergens aan te voldoen. Ik was degene die haar wilde behagen. Ik had de woonkamer opgeruimd, bloemen op tafel gezet en appeltaart gebakken. En toen ze dat allemaal bekeek, weer zo objectief en hooguit ietwat verrast, vervolgens twee stukken taart at en concludeerde ‘roken mag hier vast niet,’ stond ik op het punt te zeggen, ja hoor, natuurlijk wel, hier mag alles. Als we alleen waren geweest had ik een asbak op tafel gezet. Nu volgde ik haar naar de buitentrapp met een blik die maakte dat ze me het pakje zonder commentaar toestak. Het duizelde me alsof het mijn eerste sigaret ooit was.

‘Zullen we je en jij zeggen?’

‘Graag,’ zei ze na een stilte, wat had ze anders moeten zeggen?

Steeds weer overschrijd ik die grens. Steeds weer neemt zij hem in acht zonder mij te compromitteren. Ze moet opgemerkt hebben hoe eenzaam ik destijds was. Nu weet ik, zij was het zelf.

‘Je straalt helemaal,’ zei mijn man toen hij thuiskwam.

‘Ik heb iemand leren kennen,’ lachte ik, doordrongen van een gevoel van kentering.

‘Wat is het voor iemand?’

‘De kinderen vertrouwden haar direct.’

En ik beloofde hem dat hij haar ook zou ontmoeten, ik had haar meteen dat weekend voor mijn verjaardagsbrunch uitgenodigd. Ze was er blij mee, dat was te merken, ze zei niet toe en niet af, ik wist dat ze niet zou komen en heb toch de hele middag op haar zitten wachten.

Ze heeft me nog een keer laten wachten, veel later, en daarover zei ze alleen, ik kon niet. Ze heeft nooit gelogen. Maar ook nooit redenen aangevoerd. Op de maandag na mijn verjaardag kwam ze met een cadeau. 'Ik haalde het niet,' zei ze een beetje kortaf en overhandigde me een pakje in vloeipapier. In veel laagjes verstopt zat een gouden kettinkje met een hangertje met een amethyst. Het was zoals al de cadeaus die ze mijn kinderen later zou geven, een beetje te groot, een beetje te intiem en nooit iets wat ik zelf zou uitzoeken.

'Dat had je niet moeten doen!'

'Hoezo niet?'

Ze ging niet omhoog met haar stem, het klonk agressief. Ze keek hoe ik de ketting omdeed.

'Een vriendin van me heeft hem gemaakt.'

'Een goudsmid!'

Ze reageerde niet op mijn enthousiasme, pas toen we naast elkaar voor de badkamerspiegel stonden leek ze tevreden. Ik zou die ketting voortaan altijd dragen als we elkaar zagen. Nu op vakantie ben ik ermee opgehouden. Mijn huid verdroeg het materiaal de hele tijd al niet, in combinatie met zout en zon zou ik er uitslag van krijgen. Het is te hopen dat ze dat inziet. Ze heeft er nog niet naar gevraagd.

Haar man was door zijn gokverslaving in de gevangenis terechtgekomen. Ze zou de rest van haar leven zijn schulden afbetalen. Dat vertelde ze tijdens onze eerste ontmoeting. Dat ze in hun rijtjeshuis met haar dochter zat te ontbijten en probeerde het kind een beetje te laten opschieten, zag dat de kat nog geen eten had gehad en vervolgens hoorde hoe de politie de deur intrapte. Collega's van haar man. De agente had highlighter op haar jukbeenderen. Waarom doe je highlighter op voordat je een uniform aantrekt om bij bevriende mensen binnen te vallen. Ze was gisteren nog met deze Natascha naar krav maga geweest. Ze had echt geen idee gehad wat haar man in de kelder achter zijn computer aan het doen was. Dat hij gedachten uitwisselde met mensen die er rare ideeën op na hielden.

Ik weet nog hoe opgelucht ik was. Dat we het eens waren wat die rare ideeën betreft. Toen ze me vertelde dat ze altijd zo gerustgesteld was als ze de speelkaartsymbolen op het beeldscherm zag, boer en dame op een groene achtergrond.

Ik was blij dat ze het me vertelde en dat ze het me zo vroeg vertelde, ook al klonk het als een marginaal bericht uit het streekblad. Zulke gruwelijke dingen moesten tenslotte toch iemand overkomen. Ik beloofde erover te zwijgen, ook tegenover mijn man.

Ik weet dat dit verhaal niet kan kloppen. Er bestaat geen gevangenisstraf meer voor mensen met schulden en bij zo'n zaak zou er nooit als eerste een agente de deur in-

trappen. Mijn naspeuringen bevestigen dat. Ik weet ook dat Eve niet liegt. Ze heeft het wat meer ingekleurd omdat ze bang is dat ze iemand als mij anders niet van de kwestie kan overtuigen.

‘Die bezorgdheid is volkomen terecht,’ zei ik tegen mijn man toen ik niet al te lang daarna mijn zwijggelofte verbrak. Het was in die tijd voor mij onvoorstelbaar om geheimen voor hem te hebben. Hij heeft ongetwijfeld gemerkt dat het mij niet met rust liet hoe ze eigenlijk in die situatie verzeild had kunnen raken. Ze kan vrachtwagen rijden en vechten, ze is op haar zestiende het huis uit gegaan, ze maakt niet de indruk dat je haar iets kunt wijsmaken.

‘Heb je het leuk gehad?’ wilde ze weten toen ik vroeger dan anders thuiskwam van de vernissage, ze was nog bezig met het opruimen van de keuken, ze poetste het aanrecht tot in de verste hoekjes, het schoonmaakmiddel schuimde, het lukte me er niets van te zeggen.

‘Gaan jullie weg in de vakantie?’ probeerde ik haar af te leiden en had daar meteen al spijt van.

‘Misschien een keer naar het meer.’

Ze glimlachte welwillend en plukte een dood blad uit mijn haar.

Toen Eve destijds niet op m’n verjaardag was gekomen, was ik teleurgesteld maar ook dankbaar voor de discrete wenk. Ik zag in dat ze gelijk had. Ze hield van onze kinderen en op haar manier ook van ons, ongefilterd en impulsief, maar ze bleef professioneel.

‘Rinus zou het heel erg fijn vinden,’ begon ik weer. Zo-als hij zijn imaginaire vrienden of knuffels inzet om zijn behoeftes uit te spreken, gebruikte ik hem nu. Maar het was wel waar, hij had al een paar keer gevraagd: ‘Gaat Eve eigenlijk mee naar Frankrijk? Als Linn Noémie mag meenemen, wil ik graag dat Eve meegaat.’ Hij bedacht soms ook een van zijn juffen te vragen of zijn ergotherapeute of Sanna van de introductie cursus op de muziekschool. Maar dit is anders, aan Eve is hij gehecht. Ik zou er jaloers van kunnen worden.

‘Willen jullie niet onder elkaar zijn?’

‘Daar hoor jij toch bij.’

Ik ging ervan uit dat ze zou weigeren. Ze pakte haar zware tas, hief haar hand ten afscheid en liep de straat uit in de richting van de s-Bahn, met grote swingende passen, niet als iemand die alleen maar naar bed wil. Onlangs had ze haar oude brommertje verkocht. We zouden een fiets voor haar moeten regelen, dacht ik, ze zou de oude fiets van Linn mogen gebruiken voor het stuk naar het station en hem daar laten staan. Ze heeft altijd maar die tas bij zich. Ik was opgehouden te vragen wat ze toch allemaal meesleepte. Op zulke vragen reageerde ze geïrriteerd.

We hadden het wekenlang niet meer over de vakantie, tot ze me een paar dagen voor ons vertrek op kantoor belde en vroeg: ‘Geldt je aanbod eigenlijk nog?’ Het was de eerste keer dat ze me belde. Ze stuurde liever meer-

dere spraakberichten achter elkaar. Ik zag haar naam oplichten en dacht dat er iets aan de hand was.

‘Welk aanbod?’ Ik herinnerde het me op dat moment echt niet meer.

‘Het huis in Frankrijk.’ Ze zei: het huis. Alsof ze het voor zichzelf wilde. Ik begreep dat ze nerveus was. Dat kende ik niet van haar. Aanbod, dacht ik. ‘Ja natuurlijk,’ zei ik, ‘we verheugen ons.’ Ik verheugde me echt. Zij ook. We zouden een grote auto huren die zij zou besturen, zij houdt van autorijden. Ze weet dat ik het haat en eng vind.

Even begreep ik niet wat ze bedoelde met de vraag: ‘Is duizend euro oké?’

‘Je hoeft niets te betalen. Het huis is van mijn vriendin.’

‘Schatje,’ zei ze. Van wie anders zou ik dat accepteren? ‘Ik bedoelde als loon, per week,’ en ze rekende me voor hoe ze op dat bedrag was gekomen, ‘doe jij anders een voorstel.’

Zij dicteerde de voorwaarden. We werden het eens. Ik krijg het nog steeds warm als ik eraan denk en begin aan mijn kleren te plukken. Ik was ervan uitgegaan dat ze ons haar tijd zou schenken.

‘De kinderen zullen het leuk vinden,’ zei ik. Rinus stuurde in elk geval. In zo’n toestand wordt het groen van zijn ogen nog donkerder. In de hele kamer voel je zijn hart tekeergaan. Linn raapte het broodmandje op dat hij van tafel gegrist had terwijl hij opsprong, ‘dus? We hebben een oppas nodig op vakantie?’